

لجستیک چیست؟

لجستیک، فرآیند برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت بر خدمات و اطلاعات مرتبط با حمل و نگهداری کالا از مبدأ تا محل مصرف که با هدف تامین نیاز مشتری، شامل جریان‌های درونی و بیرونی، درون‌سو و برون‌سو انجام می‌گیرد. مهم‌ترین عامل رقابت صنایع، تولیدکنندگان و ارائه‌کنندگان خدمات، هزینه‌های موجود در زنجیره‌های تامین است. صاحبان کالا و مدیران زنجیره‌های تامین تلاش‌های گسترده‌ای در جهت کاهش این هزینه‌ها صورت می‌دهند. از جمله این تلاش‌ها انجام مطالعات برنامه‌ریزی لجستیک و حمل‌ونقل است و در این میان، مطالعات کاربری زمین در برنامه‌ریزی حمل‌ونقل و طراحی مکانی شبکه حمل‌ونقل نقش ویژه‌ای دارند. محل قرارگیری نقاط تولید و جذب سفر در زنجیره‌های تامین و همچنین مسیرهای ارتباطی آن‌ها از مهم‌ترین ورودی‌های هر پروژه برنامه‌ریزی در زمینه لجستیک و حمل‌ونقل است.

یکی از راه‌حلهایی که از دهه ۱۹۷۰ در اروپا به منظور افزایش بهره‌وری در زنجیره تامین و کاهش هزینه‌های لجستیک ارائه شد و به سرعت جایگاه ویژه‌ای در مدیریت زنجیره تامین یافت، ایجاد نقاط خاص لجستیکی با هدف تجمیع فعالیت‌های لجستیک، تخصصی‌سازی و افزایش کیفیت و گستره خدمات لجستیک بود. این نقاط که با انواع و عناوین مختلفی در جهان شناخته می‌شوند در واقع ارائه خدمات عمومی لجستیک و خدمات ارزش افزوده به جریان‌های کالا را بر عهده دارند. اما انواع خدماتی که در آن‌ها ارائه می‌شود، انواع دسترسی‌های حمل‌ونقلی و سطح عملکردی این مراکز در مفهوم، نام و تعریف هر نوع از مراکز تاثیرگذار است. در ادامه با توجه به این ویژگی‌ها مفاهیم مراکز لجستیک شرح داده خواهد شد.

همان‌گونه که گفته شد، هدف اصلی مراکز لجستیک، ارائه خدمات عمومی و ارزش افزوده لجستیکی به جریان‌های کالا است. بنابراین برای شرح فعالیت‌های این مراکز لازم است ابتدا تعریف و مفهوم لجستیک توضیح داده شود. شکل زیر نشان‌دهنده چارچوب کلی فعالیت‌های لجستیک است.

در شکل بالا جریان درون سو که مدیریت تامین نیز گفته می‌شود، به معنای تامین مواد اولیه است که معمولاً به صورت فله در حجم‌های بالا و عموماً با استفاده از کشتی یا قطار حمل می‌شود. این نوع بار در مراکز تولیدی و صنعتی تبدیل به محصولات نهایی شده و به انبارها منتقل می‌شود تا با استفاده از روش‌های حمل سبک‌تر به مراکز توزیع نهایی و خرده‌فروشی‌ها و در نهایت به مشتری نهایی ارسال گردد. مدیریت توزیع یا جریان برون سو از مرحله تولید آغاز شده و تا مشتریان نهایی ادامه می‌یابد. از دیگر جریان‌های لجستیک، جریان معکوس است که مربوط به بازیافت یا امحای پسماند کالاها پس از استفاده است. فعالیت‌های مربوط به بازتولید و بازسازی نیز از جمله اقداماتی است که در طول جریان لجستیک معکوس صورت می‌پذیرد. با افزایش توجه به حفاظت از محیط زیست و مفاهیم لجستیک سبز، توجه به جریان معکوس رواج زیادی در صنایع یافته است. جریان دیگری که در کلیه مراحل مدیریت لجستیک و زنجیره تامین وجود دارد جریان اطلاعات است که همه بخش‌های زنجیره را به هم ارتباط می‌دهد و در صورت کارکرد مناسب، در بهینگی عملکرد زنجیره لجستیک نقش بسزایی خواهد داشت.

عملکردهای کلی لجستیک را می‌توان شامل حمل و نقل، انبارداری، مدیریت موجودی، سامانه‌های اطلاعاتی، تامین، مدیریت سفارش‌ها، خدمات مشتریان، بسته‌بندی و لجستیک معکوس دانست و مدیریت زنجیره تامین تجمیع مدیریت همه این فعالیت‌ها از نقطه آغازین (تامین‌کنندگان) تا نقطه پایانی (مصرف‌کنندگان نهایی) است.

بنابراین می‌توان تعریف لجستیک را به صورت زیر بیان نمود:

لجستیک: فرآیند برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت بر خدمات و اطلاعات مرتبط با حمل و نگهداری کالا از مبدأ تا محل مصرف که با هدف تامین نیاز مشتری، شامل جریان‌های درونی و بیرونی، درون‌سو و برون‌سو انجام می‌گیرد.

مهم‌ترین مسئله در میان صاحبان کالا و فعالان زنجیره تامین در حوزه لجستیک، کاهش هزینه‌های مترتب بر فعالیت‌های لجستیک و به تبع آن کاهش هزینه‌های زنجیره تامین است. امروزه در جهان بهترین نوع زنجیره تامین از نظر هزینه، تمرکز فعالیت‌های مرتبط با تجمیع و توزیع در یک محل است که هزینه‌های حمل‌ونقل، انبارداری و کنترل و جابجایی موجودی را به دلیل ایجاد مقیاس کاهش می‌دهد. بنابراین وجود مراکزی که این گونه خدمات را ارائه کنند با ایجاد تمرکز، صرفه ناشی از مقیاس و ارائه تخصصی خدمات با کیفیت بالا می‌تواند دغدغه کاهش هزینه صاحبان کالا را کاهش دهد. این مراکز که در نوع عمومی خود، مراکز لجستیک نامیده می‌شوند.

***